

C. kr. pošti!

Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhausgasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto . . . . . 4-40 K
za pol leta . . . . . 2-20 K
za četrt leta . . . . . 1-10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 13.

V Trstu, 1. julija 1914.

Leto VII.

Beda meznega dela.

Kakšno mesto v današnji družbi zavzema delavec — meznji suženj?

V šoli se ne učimo odgovora na to vprašanje.

Tisti, ki imajo interes na tem, morajo torej hočeš nočeš sami iskati jasnost o tem, kar učitelji meščanstva namenoma zamolčijo. Zato pa tudi ni treba prevelikega znanja ali drugače ogromne duševne moči. Zadostuje popolnoma zdrav človeški razum.

Socijalna vprašanja niso težko pristopna in abstraktna. Ni treba biti velik pismouk, če se hoče prepričati, da potrebujejo vsi ljudje zagotovljen obstoj in da niso prisiljeni od zibelj do groba živeti življenje kaznjencev.

In vendar pride današnji delavec, če ima le malo uvidevnosti in previdnosti, do prepričanja, da je prvemu zelo blizu, od drugega pa neskončno oddaljen. Njegova usoda je odvisna od milosti podjetnika. Nikdar ni gotov, da bo imel kruh tudi prihodnji dan. Če najde danes podjetnika, ki ga zaposli, da se bogati z njegovim delom, životari delavec bedno življenje; če ga pa podjetnik iz kakršnegakoli vzroka odpusti, mu preti zopet najskrajnejša beda... in vsa beda brezposelnosti je prišla nadenj.

Zakon določa — morda v zasmeh? — da so vsi ljudje, bogatini in reveži enaki. In vendar vidimo, da revež v svoji lastnosti kot svoboden

človek vlačí svojega rojstva kosti okoli ter išče izkoriščevalca, ki bi ga milostno hotel sprejeti kot prostovoljnega sužnja. Če se brani in upira prostituiranju mišic in možganov za profit kapitalista, se odtegne meznemu delu samo, da se vrže bedi v naročje.

Ali je ta usoda morda izjema?

O ne! Žal je to usoda vseh delavcev — usoda, ki je namenjena ljudstvu 20. stoletja.

Priti se mora torej do zaključka, da med bednim življenjem modernega meznega delavca in sužnjem starega ali pa tlačanom srednjega veka ni bistvene razlike.

Gotovo je moderni meznji delavec v majhni meri deležen napredka v znanosti in industriji za živelj. On je iz krožnikov, ki bi se bili sužnju starega veka dozdevali razkošje; ima petrolej in sveče, ali plinovo in električno razsvetljavo. — Vsi ti načini razsvetljave daleč presegaajo kadeče svetiljke in smolnate baklje srednjega veka.

Vsi ti izdelki človeškega uma in še mnogo drugih, ki jih pa ne bomo naštevati, lahko prispevajo svoj del za blaginjo in srečo, toda podlaga zanjo pa niso. Za srečo ne zadostuje od daleč gledati avtomobile, železnice, brzovjave, telefone itd., ali pa jih imeti celo v svoji posesti, v kolikor to dopušča dobro rejena mošnja.

Sreča — najvišja stopnja blaginje — izhaja iz stalnega ravnotežja med produktivnim ustva-

rjanjem in možnostjo konsumiranja; samo to ravnotežje omogočuje uživanje življenja brez sile in nemira. Sreča obstoji v vedrem miru čuta. K predpogojem zato pa spada gotovost, da je obstoj za sedanjost in bodočnost zagotovljen. Obstoji nadalje v neodvisnosti od vsakogar — podjetnika kakor tudi predpostavljenega — in v gotovosti biti moralno in materijalno samostojen, svoboden človek; prost vseh ovir in vsega hlapčevstva, ki jih je ustvarila samo človeška volja.

Znanost pa v kljub vsemu svojemu čudežnemu napredku ne more ničesar izpremeniti na socialnih odnošajih, ki storijo delavca podložnega kapitalistu. So vedno odnošaji gospoda napram sužnju. Gotovo so se tekom časa ublažili pod vplivom revolucionarnega duha — vsaj v obliki.

Po imenu je meznji delavec svoboden človek, dočim je bil suženj starega veka živ trgovinski predmet, ki se ga je prodajalo, srednjeveški tlačan pa neosebna last, ki je bil deležen izprememb glede na zemljišče, na katerem je živetaril. Ali ta osvoboditev, ki je ravno tako varljiva kakor je zakonita, ni povzdignila meznega delavca iz njegove gospodarske podrejenosti. V resnici je popolnoma izroččen milosti kapitalista. Da, v marsikaterem oziru je njegova usoda še večje prokletstvo nego usoda starega sužnja. Njegova menjalna vrednost mu je dala v očeh njegovega lastnika vsaj toliko pomena, da je skušal svoje

LISTEK.

ARTUR ENDRES:

Izkopnina.

Dva dni ježe južno od Damaska je bilo delovno polje mladege učenjaka. Tam je v pesku puščave ležalo napol izkopano mesto iz Nebukadnezarjevih dni. Kamenj in templji so pričali o dobi slavne velikosti in pravljicega sijaja.

Na tem kraju preteklosti je preživel učenjak mnogo mesecev v zmnstvenem delu daleč od domačih navad in domače družbe. Dosegel je lepe uspehe pri svojem raziskovanju in se je odpravljal na pot proti domu. Njegova majhna karavana je že bila na poti proti mestu; on sam pa je hotel, spremljan po svojem slugi, drugi dan slediti s pospešeno ježo.

Bil je dan v poznem poletju čudovite jasnosti in miru. Solnce je že stalo nizko na zapadu in obsevalo puščavo s škrlatno lučjo. Učenjak je hodil med razvalinami mesta, da se posloví od priljubljenega torišča.

Obhod je bil skoraj končan, ko je raziskovalec opazil v zidu luknjo, ki je najbrž nastala vsled udarca, ki ni zadel pravega mesta. Učenjak je s palico tipal skozi luknjo in ko je čutil umetno omejitve, je kmalu odstranil še tisto kamenje, ki je zapiralo votlino.

Votlina je bila prosta. Na tesnem prostoru kakor v prsti je v otrpelnosti tisočletnega miru ležala mumija na razpadlih tkaninah.

Poln znanstvene radovednosti je raziskovalec

preiskal grob. Toda kamenje kroginkrog je bilo mutasto in mumija sama mu ni dala mnogo pojasnila. Ležala je brez navadnih debelih ovojev, skoraj gola na zemlji, brez nakitja in mrtvaških daril. Toda pod njeno glavo je bil zvit pergament, ki ga je učenjak urno razvil. V mešanici hebrejščine in arabščine so pokrivali pobledeli znaki žolti pergament.

Ko je raziskovalec s trudom prečital prve besede, je obstrmel. Pogled mu je splaval tje v praznino in mišice njegovega obraza so se napenjale v divjem razburjenju in osupu.

Tako je čital poročilo, da so Jezusa Kristusa, imenovanega kralja židov, zasledovali in v Jeruzalemu križali. Privrženci njegovega nauka pa so ga prenesli iz mesta, ga tukaj skrili in pokopali...

Po teh minutah brezmejnega pomena se je učenjak v vrtincu razburjenja in olajšujoč svoje telo vrgel v pesek pred odkritim grobom. Pogled mu je splaval proti širnemu in mračnemu nebeskemu oboku, ki se je spenjal nad puščavo...

Dočim je njegova desnica z vso silo pritisкала na mrzlično razburjeno srce, je njegova levica krčevito držala pergament, katerega vsebina bo cela ljudstva iztrgala iz vsakdanosti, še več, prisiliti mora ves svet do sekundne tišine!

V glavi moža pa, ki je sedaj imel oblast, da spravi milijone knjig ob vrednost, in čegar ime se je nahajalo pred svetovnim slovesom, ki se poraja le po stoletjih, v glavi tega moža pa v tem trenutku ni bilo misli! Le kri mu je bučala brez melodije in besed ter pustila raziskovalca ležati na pesku kot živo maso mesa...

Zgodaj zjutraj pa je proti Damasku zdiralj sel z zapečatenim pismom. S kratkimi besedami je učenjak naznanil svojo najdbo duhovniku, edinemu svojemu prijatelju na tej tuji zemlji.

Od Damaska do mesta izkopin je bilo dva dni potovanja. Toda že tretji dan po odhodu sla se je zgrudil utrujen dirjač ves poten in trepetajoč pred razvalinami starega mesta. Z njegovega hrbta pa je skočil duhovnik, še omoten od divje ježe in z vsemi znaki najposvetnejšega razburjenja. Preko njegovega pozdrava je sopihalo vprašanje: »Kje? Kje?!«

Brez besede, toda že s ponosno kretnjo zmagovalca je vodil učenjak svojega prijatelja k grobu.

Duhovnik je padel na kolena ter strmel v odprtino. Ali koliko so tudi vpraševale njegove izbuljene oči, mumija je ostala molčeča in odgovor je dal šele preperel pergament.

Na vprašujoči mir učenjaka je končno vzdihnil odgovor: »Res je, res! Vse je resnica!« in z obema rokama si je učitelj krščanskega nauka zatisnil oči pred svetom.

Ponovna tišina je ločila oba učenjaka.

»Ti hočeš torej uničiti vero milijonov?«

»Kako tragično se ti to dozdeva. Tako visoko se vendar ne peni nobeno morje, da bi se ne pomirilo.«

»Ti nisi nikoli poznal prave vere. Tvoje študije so te odvedle daleč proč. Toda poznam

blago ohraniti v dobrem stanju ter s tem zabraniti zmanjšanje njegove vrednosti.

V naši dobi pa kapitalist ni več lastnik delavca — zadovolji se s tem, da ga najame. Vsled tega pa je odgovornost izkoriščevalca omejena na najmanjšo mero: ima riziko samo, dokler ima delavca v najemu. In še celo v tej dobi zna v slučaju nezgode, nepričakovanega pogodbolomstva itd. zmanjšati svojo odgovornost s pomočjo zakonov. Potem, ko s starostjo prične izginjati delazmožnost meznega delavca, nima delodajalec nobene izgube: delavca, ki nima več vrednosti zanj, odpusti, četudi je le-ta leta in leta delal zato, da si je delodajalec pridobil premoženje.

Tako proletarec naše dobe nikdar ni gotov, da bo prihodnji dan imel zagotovljeno le skorjico kruha. In če se je z delom tudi izčrpal, ga to ne obvaruje bede, ki mu neprestano pretila in ki pride nadenj z brezposelnostjo, boleznijo, starostjo itd. Nobenega upanja nima!

Ne more pričakovati, da se odtegne bedi, izhajajoči iz slabe organizacije družbe, ki slepo zadeva vsakega brez razlike. In to vkljub redu, varčnosti, odrekanju in drugim takim genljivim »čednostim«, s katerimi ga pitajo njegovi vzgojevalci.

Njegova mezda je tako nezadostna, da mu poide od dne do dne za najnujnejše potrebščine. Vrhutega pa je njegov položaj vedno negotov, ker je brezpogojno odvisen od naklonjenosti podjetnika, ki ga brezobzirno lahko od danes do jutri vrže na cesto. Bedo meznega dela se more torej odpraviti samo obenem z odpravo sedanjega krivičnega družabnega reda.

Obzor.

Spravna pogajanja med Čehi in Nemci nikakor nočejo priti v pravi tir. Vedno se ponavljajo nove ovire. Največja ovira pa je ministrski predsednik grof Stürgkh, ki se noče ločiti od priljubljenega § 14., s katerim se tako komodno vlada in — tepta ustavo. Zdaj, ko se je na obeh straneh pojavila volja za sporazum, pa grof Stürgkh skuša na vse kriplje, da bi ga onemogočil. Ena takih dejanj je razglas treh novih odredb potom § 14., izmed katerih sega ista o preuredbi sodnijskega postopanja prav globoko v naše pravne razmere in napravi popoln prevrat. — Kaj zbornica? — Take reči se vse bolj komodno opravi s § 14. — Toliko se še nikoli ni zlorabljalo tega paragrafa kot sedaj v zadnji dobi Stürgkhove vlade, ki obstoji v kršenju ustave.

mного, zelo mnogo src, ki bi obupala, če bi ne imela te vere... Kaj ti brani molčati?»

»Molčati? Pravica resnice!«

Duhovnik se je mučno zasmejal. »En pojem še...«

»... ki ga bom oživotvoril!« In vedno hitreje so se križala vprašanja in odgovori, vedno strastnejše so plamenele njiju besede.

Iz boja vztrajajoče vere z znanostjo sta izšla dva nepremagana, da si poiščeta nočnega odmora.

Duhovnik je vstal iz svojega ležišča. Bila je kratka nespečna noč, v kateri so se utrudili njegovi čuti. Njegove misli so se posvetovale ter uvaževale, zametovale in prepirale in so se končno zedinile. In telo, ki je čutilo sklep, se je zgrozilo in okamenelo svoje poteze.

Šel je na prosto ter iskal učenjaka za razgovor.

Za zidom paganskega templja je slišal njegove korake.

Vstopil je. Objel ga je mračen pogled.

»Imel si slabo noč. Tvoj spanec je bil mučen.«

»Rekel si.«

»Tudi moja prva noč je bila slaba. Da, to razodetje bo še mnogim povzročilo bdeče noči.«

»Torej ostaneš pri svojem sklepu?«

»Ali misliš, da bi odstopil? Nikdar! Mrzlično stremim za ciljem!«

»Svet ti ne bo hvaležen.«

»Bodisi, če je stremljenje spoznanja v njem pokvarjeno!«

»Opusti. Usmili se vernikov!«

Grof Stürgkh je velik prijatelj parlamenta — dokler ni zbran na zasedanje. Vselej zatrjuje, da ga želi kmalu sklicati, toda vsakokrat »konstatira«, da pogoji za zasedanje še niso dani. Sklicalo se ga bo takoj, ko se doseže sporazum narodnosti, s čemer bo dana podlaga za uspešno delovanje parlamenta. — Ampak ta sporazum se ne more doseči, ker ga grof Stürgkh noče. Na ta način se da sklicanje parlamenta zavleči za celo večnost — če se ne zgodi prej kaj drugega.

Wastian (nemški nacionalce) je bil prisiljen odložiti svoj mandat kot državni poslanec radi sodnijskega postopanja proti njemu. Mandat deželnega poslanca je še obdržal, ker ga je štajerski deželni zbor izročil.

Ladjedelnica pri Sv. Roku pri Trstu je izprla 400 delavcev, ker so izjavili, da tako dolgo ne pričnejo z delom, dokler ne dobijo odgovora na vloženo spomenico.

V Milanu so se v nedeljo 14. m. m. vršile občinske volitve, ki se jih je vdeležilo približno 70.000 volilcev. Socialni demokratje so sijajno zmagali z večino 5000 glasov. Uprava drugega največjega italijanskega mesta je odslej v rokah socialnih demokratov.

Na Škotskih železnicah je ponesrečil brzovlak, ki vozi iz Carr-Bridge v Inverness. Nesreča se je zgodila v Invernesshuru, na najvišji točki železnice, ki vozi skozi te gorate pokrajine. Pod težo vlaka se je porušil most. Reka je bila vsled deževja zelo narasla. Število mrtvih še ni dognano, ker ne vedo koliko oseb je bilo v vlaku. Pravijo, da se pogreša 12 oseb.

Nezgodna v premogovniku Hillcrest v kanadski državi Alberta je ena največjih, kar jih pomni zgodovina. Poročila iz Kanade z dne 19. in 20. m. m. zatrjujejo, da je bilo vsled eksplozije v jami zaprtih okoli šeststo oseb, katerih so rešili samo dvesto. Nezgodna zahteva torej okoli štiristo žrtev nenasitnega kapitalizma. Rov je v ognju. Izginilo je vsako upanje, da bi rešili v rovu zasute. Eksplozija je bila v globočini 1200 čevljev.

V Coloradu so jamski magnati po svojih hlapcih napadli in morili rudarje, njih žene in otroke samo zato, ker so si ti trpini hoteli zboljšati položaj. Istočasno pa je rudniška nezgodna v Berkeleyu zahtevala življenje 170 delavcev. Sedaj pa zopet taka strašna nesreča, ki v angleških in ameriških rudnikih niso redke!

»Govoriš gluhim ušesom. Moj sklep je trden.«

»In ti ne boš oznanjal rešenja?«

Glas je donel brezovčno kot poguba.

Prestrašen se je obrnil učenjak. Zazrl je skremženo meduzino obličje, v katerem so na videz živele samo oči. Samo eno sekundo in s strašnim pojmovanjem nevarnosti sta se že spopadli telesi obeh mož.

Borba je bila tiha, brez klica; v svojem miru je skrivala smrtno slutnjo.

V slepem fanatizmu sta se dve roki vedno tesneje in vedno bolj krčevito stiskali in na tehtnici boja se je nagnil jeziček zmage iz svojega ravnotežja!

Sedaj omahovanje in padec: raziskovalec se je brez življenja zgrudil na kamenje paganskega žrtvenega templja...

Duhovnik je hitel s pergamentom k grobu Jezusa. In njegovo delo se je sedaj stisnilo na najtesnejši obseg časa.

Z mrzlično naglico je prižgal majhen plamenček na telesu gospoda, in ko je ognjena duša z dimom plavala proti nebu, je vrgel pergament v ogenj.

Zapustile so ga moči ter položile nezavestnega na zemljo.

Duhovnik se je zavedel šele v nočni senci. Vstal je, pogledal zvezdo, ki mu je kazala proti globini puščave.

Potem je odšel brez brašna in orožja v peščen pustinja...

Predzadnjo nedeljo je na Dunaju umrla baronica Berta Suttner, ki je bila ena pravih agitatoric za svetovni mir. Strahotne vojne je opisala v svojem romanu »Proč z orožjem!« Roman ima dokaj agitatorične vrednosti za razoroženje narodov. Stara je bila 71 let. Leta 1905. je dobila Noblovo nagrado za mirovno propagando.

Iz centralnega odbora personalne komisije drž. železnic.

Končno je železniško ministrstvo vendarle zopet sklicalo centralni odbor personalne komisije. Dne 28. in 29. aprila se je vršila seja za sekcijo poduradnikov, 4. in 5. maja pa za sekcijo slug. Centrala naše organizacije je člane obeh sekcij, ki pripadajo naši organizaciji, dan pred sejo sklicala na predgovore, na katerih se je posvetovalo o zavzemanju stališča na sejah. Člani komisije pa so vrhutega eno uro pred sejo imeli posvetovanje z ostalimi člani komisije. Posebno je poudarjati, da se je na teh pogovorih doseglo skupno postopanje.

V tem poročilu se omejimo samo na poročanje o zavzemanju stališča personalne komisije napram poslabšanju in ravnanju, ki ga je deležno celokupno osebje in njegovi zastopniki. Obširnejše poročilo priobčimo kadar dobimo zapisnik seje.

Sekcija poduradnikov.

Predsednik je takoj po otvoritvi seje hotel preiti na razpravo o predloženih iniciativnih predlogih. Po živahni debati, pa je vendarle bil pripravljen, da posluša protestno izjavo.

Sodrug Hartenthaler je podal sledečo izjavo:

V zapisniku so izpuščene najbistvenejše izjave železniškega ministrstva in članov. Članom se ne naznana rešitve predlogov po železniškem ministrstvu, kakor se to dogaja v ravnateljstvih. Članov personalne komisije se pri deputacijah ne sprejema, ali pa se jim otežkočuje deputacije. Nadalje se nadaljuje poslabšanja, ki so nastopila od leta 1911. sem. Sodr. Hartenthaler zahteva primerne izjave od predsednika, da se bo zboljšalo razmere.

Dvorni svetnik dr. Boess je nato naznanil sledeče stališče železniškega ministrstva: Rešitev vložnih predlogov lahko dobi v bodoče kak član na znanje potom prepisa.

Člani lahko na željo vplivajo na sestavo zapisnika. Poslabšanja se niso dogodila ne za celokupno osebje ne za posamezne slučaje. Glede tega bi se moralo predložiti konkretno gradivo. Kar se tiče deputacij, se ne dela nikakih težkoč. Železniško ministrstvo je vsak čas pripravljeno urediti tozadevne pritožbe. Strahovanje se ni vršilo. Železniško ministrstvo je pripravljeno poseči vmes, kjer bi se to dogodilo.

Nato se je prešlo na razpravo nadaljnih predlogov. Glede na zenačenje ostrin se je izjavilo, da se nadaljnega zenačenja ostrin pod nobenim pogojem ne more dovoliti. C. kr. železniško ministrstvo namerava skrajšati obstoječe pet in štiriletne napredovalne roke v končnih plačilnih stopnjah poduradnikov. Opustitev plačilne stopnje 1300 kron je popolnoma izključena.

Neresnično je, da morajo tudi namestniki strojevodij najmanj dve leti ostati v plačilni stopnji 1200 kron predno se jih more imenovati poduradnikom. Vsakega namestnika se mora imenovati poduradnika, ki doseže plačo 1200 kron. Nasprotno pa je za sprevodnike merodajna določba, da morajo biti najmanj dve leti v plačilni stopnji 1200 kron, predno se jih more imenovati poduradnikom. To pa ni nobeno poslabšanje.

Glede na kvalifikacijo se namerava isto vporabljeni zahtevam službe primerno. Pri tem predlogu, o katerem se je ločeno glasovalo, je nastala sledeča slika: Odpravo izvenrednega napredovanja za vse poduradnike se je odklonilo z vsemi proti petim glasovom. Ti so bili: Polk, Hartenthaler, Bartoniček, Zink (socialni demokratje) in Heizinger. Vsi drugi tudi sodruga Zabler in Bitmar sta bila zato, da se pridrži izvenredno napredovanje še nadalje. Predlog za odpravo izvenrednega napredovanja za strojevodje je bil soglasno sprejet.

Glede kazni se je obljubilo izpremembo v toliko, da se zastopnike iz dotične strokovne skupine pritegne kot izvoljene člane komisije.

Pri posvetovanju o stanarinskem vprašanju je prišlo do spora. Predsednik je očital članom, da stavijo brezprimerne zahteve. Temu postopanju predsednika so se solidarno protivili vsi člani komisije ter dosegli, da je predsednik stvarno nepristransko in popustljivo vodil nadaljnjo razpravo.

Sekcija slug.

Po otvoritvi seje je s. Weiser povzel besedo, da pred prehodom na dnevni red v imenu članov komisije vložil sledeči protest:

1. Način sestavljanja zapisnika je ravno v najvažnejših točkah zelo pomanjkljiv vsled izpuščanja važnih utemeljitev po članih komisije ter je potrebno temeljiteje delo.

2. Deputacije pri železniškem ministrstvu in tudi pri posameznih ravnateljstvih se članov personalne komisije otežča ter se jih z raznimi izgovori ne sprejema. Nasprotno pa imajo zastopniki majhnih skupin ali društev vselej nezabranjen pristop ter dobe pojasnila. Proti temu odločno zavzemamo stališče ter se pod nobenim pogojem ne pustimo izigravati po gospodu predsedniku napram tem ljudem. Če tu kmalu ne nastopi izprememba, bomo primorani storiti druge korake.

3. Pri izvedbi reform naj se posluša in uvažuje mnenje članov personalne komisije, da se v resnici stori delo, ki odgovarja željam uslužbencev. V nasprotnem slučaju bi se to občutilo kot preziranje članov personalne komisije, kar si ne pustimo nuditi in bi tudi na upravi sami maščevalo.

4. Člani personalne komisije in zaupniki sploh so izpostavljeni mnogim šikanam in progonom, proti katerim odločno zavzemamo stališče in protestiramo.

5. V zadnjem času uvaja železniško ministrstvo poslabšanja pod pretvezo ekonomičnega gospodarstva. Poslabšanja se kažejo zlasti pri turnusih potom odtegnitve od službe ter premeščanja iz višjih v nižje plačilne razrede. (Okoli 300 slučajev je znanih.)

Proti temu odločno protestiramo ter svarilno opozarjamo na posledice. Naznanjamo, da uslužbenci nikakor niso voljni to mirno gledati. Uslužbenci občutijo to kot izsiljevanje in postopanje, ki ga je najstrožje obsojati, ker avstrijska država vsako leto izmeče milijone za morilno orožje v ljudsko gospodarskem oziru pa prepušča ljudstvo lakoti in bedi.

S. Weiser je vse to povdarjal mirno in stvarno ter obširno utemeljil posamezne točke. Prosil je na to predsednika, da vzame protest na znanje in pripusti debato o tem, da posamezni člani personalne komisije lahko označijo svoje stališče o tem.

Gosp. ministerjalni svetnik dr. Boess je nato odgovoril sledeče: Sestavljanje zapisnikov se bo izvršilo v zaželenem smislu. Rešitve vloženi predlogov bo članom personalne komisije dal pismeno naznaniti. Deputacijam članov personalne komisije v železniškem ministrstvu se ne bo delalo ovir, samo naj le-ti ne bodo nepotrpežljivi, če morajo večkrat nekoliko več časa čakati na dovoljenje pogovora, ker je to v zvezi z raznimi okolnostmi. Če se trdi o delegatih društva profesoristov, da profesoristi v delavnicah nimajo dobrega zastopstva, je to laž. Njemu ne prihaja na misel, da bi izigral člane personalne komisije. — Progono članov komisije ali zaupnikov se gotovo ne izvaja v izvrševanju njih funkcij. Konkretne slučaje pa se mu naj takoj naznani. — Kar se tiče takozvanih poslabšanj, priznava, da so se pri turnusih izvršile izpremembe; ravnotako se je izvedlo poedine premeštitve slug, kar pa je utemeljeno v službenih razmerah. Če pa so pri tem nastale ostrine ali pa krivice, naj se mu to nemudoma naznani. Na sestavo turnusov imajo vpliv ravnateljstva in morajo le-ta železniškemu ministrstvu predložiti morebitne nasvete. Nato se je vršila debata.

Sodr. Sommerfeld je podpiral izvajanja sodruga Weiserja čim najodločnejše ter je s posameznimi podatki dokazal resničnost izvajanj. Prosil je za ugodno rešitev navedenega.

Nadalje so govorili: Mühlberger, Kreuzer, Piatschbacher, Merinsky, Eliska in Plonka, ki so s podatki dokazali, da je protest upravičen in ugodna rešitev potrebna.

Ko je soodr. Weiser v zaključnem govoru reasumiral svoja izvajanja ter prosil, da se predložene zadeve ugodno reši, se je prešlo na dnevni red.

O nadaljnjih razpravah pišemo prihodnjič.

Občni zbor naše organizacije.

(Dalje.)

Sodr. Scheibein poroča o razmerah, ki prevladujejo na lokalnih železnicah v Avstriji. Za našo organizacijo ne more biti vseeno, v kateri organizaciji se nahajajo dotični uslužbenci. Želimo, da bi se za uslužbence lokalnih železnic v Avstriji ustanovilo posebno sekcijo v okviru naše organizacije. Tozadevne predloge naj se odkaze centrali v vpoštevanje.

Želimo, da delegacijski zbor določi, da nobena krajevna skupina ne more sprejemati članov iz področja drugih skupin. Nastopati moramo proti separatizmu v kakršnikoli obliki. Izgradi naj se zaupniški sistem in centrala naj prevzame iniativo zato.

Sodr. Tomšchik se je v svojem zaključnem govoru obširno bavil z vsemi pritožbami in predlogi ter ponovno izjavil, da bo centrala resno izvedla izgradbo zaupniškega sistema.

Predlog centralnega vodstva je bil soglasno sprejet, cela vrsta drugih predlogov pa je bila odkazana centrali.

K tretji točki: »Posmrtna odpravnina« je poročal soodr. Rudolf Müller. Že l. 1904. se je delegacijski zbor pečal z uvedbo podpornih naprav v naši organizaciji. Zadnji delegacijski zbor pa je uvedel fakultativno posmrtno odpravnino. Pričakovali smo močnejši pristop članov. Zato smo tudi uvedli zelo ugodno karentno dobo za tiste, ki so že člani naše organizacije. Pokazalo pa se je, da se je to napravo v začetku precej izkoristilo. Od tedaj pa se je to zboljšalo. Sedaj je 38 odstotkov članov združenih v posmrtno odpravninskem skladu.

Izstopov je bilo 5:52 odstotkov članov, ki so pripadali skladu, dočim znašajo izstopi članov, ki niso pri skladu, 14 do 15 odstotkov. To kaže, da je uvedba te podporne panoge res omejila fluktuacijo. In to je naravno stremenje vsake strokovne organizacije.

V trinajstih letih so naši zaupniki pridobili mnogo članov, kar je stalo ogromnega dela. Mnogo članov pa je v isti dobi zopet izstopilo. Tu pa je panoga pripravno sredstvo, da izpremeni to dejstvo. To pa tembolj, ker je prispevek 50 vinarjev v razmerju z dajatvami sklada zelo majhen. Če bi bil podporni sklad splošen, bi pridobili tudi mnogo starejših in sposobnejših sodrugov. To novo uvedbo moramo izkoristiti za pridobitev članov. Centrala sicer ne smatra te naprave kot univerzalno sredstvo, toda vseeno je pripravno sredstvo za ojačenje naše organizacije. Finance sklada so se ugodno razvile. Saldo znaša koncem leta 1913. 148.193 kron. Omeniti je okolnost, da pride večina smrtnih slučajev na žene in ponajveč v starosti 30—40 let.

Poročevalec je za obvezno uvedbo posmrtno odpravnine. Dosedanji argument, da člani ne morejo plačevati prispevkov, ni merodajen, ker statistika dokazuje, da je ravno iz vrst najslabših uslužbencev največ članov sklada.

Centrala predlaga sledeči predlog:

Ker se je dobro uvedel leta 1912. ustanovljeni posmrtno odpravninski sklad, ki mu pripada 31 odstotkov celokupnega članstva in je vrhutega v omenjeni posmrtni opravnini del socialnega dela, ki se ga nudi za majhne prispevke ter je predvsem uvedba te podporne panoge sredstvo za omejitve močne fluktuacije in zboljšanje agitacije ter utrditev organizacije na znotraj in zunaj, predlaga centralni odbor po temeljitem posvetovanju:

»Vsi od 1. julija t. l. naprej Splošnemu pravovarstvenemu in strokovnemu društvu na novo pristopivše člane naj se takoj sprejme tudi v posmrtno odpravninski sklad.«

Sprejem tega predloga je brezdvomno pripraven za povzdigo te podporne panoge,

znamenje obveznosti in pripravo obvezne uvedbe, ki je s časom potrebna.

Sprejem tega predloga bi imel nadalje posledico, da se utrdijo naše finance in da se lahko poveča dajatve članom. Centrala pa je tem potom pripravljena na bodoče boje in druge zahteve.

V debati so sodrugi, ki so proti obvezni uvedbi, ponavljali že leta 1911. rabljene argumente. Zlasti so zatrjevali, da sodrugi mnogo raje plačujejo višje prispevke organizaciji, ali pa za kak bojni sklad, nego za izgradbo posmrtno odpravninski sklad. Vkljub ugodnostim te naprave se ne morejo sprijazniti z njo.

V zaključni besedi povdarja soodr. Müller, da tako ne govorijo pionirji napredka. V splošnem pa so mu olajšali stališče. Centrala ima namlogo, da poišče poti za zboljšanje razmer. Novo pristopivše želimo imeti v skladu, ker sami to želijo. Vrhutega pa je to izvedeno že v celi vrsti skupin. Že to dokazuje, da je izvedba te namere možna.

Predlog je bil nato sprejet z 98 glasovi proti 66.

Pri četrti točki dnevnega reda: »Volitev centralnega vodstva in kontrolne komisije« se je soglasno izvolilo sledeče sodrugi:

Centralni predsednik: Josip Schwab;

v centralni odbor: Konstantin Kneidinger, Karol Winter, Josip Wabitsch, Josip Sommerfeld, Edvard Lindner, Salomon Reiss, Ferdinand Hulka, Eberhard Heider, Fran Sauer, Josip Schuster, Alojzij Beck, Karol Schmidt, Josip Pörtl, Rudolf Weigl, Fran Czech, Viljem Brodecky;

v kontrolo: Adolf Kotrba, Fran Babovski, Matija Deisenhammer, Fran Sova, Ivan Pollermann;

v nadomestno kontrolo: Fran Ziegler, Fran Hanslik, Mihael Cziš;

v provincijalno kontrolo: Josip Petrič, Viljem Scheibein, Edvard Paul, Josip Moritz.

K peti točki dnevnega reda je soodr. Tomšchik poročal o akcijah izza zadnjega delegacijskega zbora. Poročal je o postanku 38. milijonskega predloga, o ponovni odklonitvi 17-milijonskega predloga in o 15-milijonski izjavi železniškega ministra. Ta znesek bi imel biti razdeljen v letih 1913., 1914. in 1915. Pojavila pa so se razna poslabšanja in s tem je prišlo na dan, zakaj se vlada tako trdovratno upira položiti račun parlamentu. Boji se priznati prihranke, ki jih je dosegla s poslabšanji. To dejstvo je v odseku za državne nastavljenice izzvalo nezaupnico vladi. Poslabšanja se kažejo zlasti v turnusih in normiranju mest. Na drugi strani pa se je v parlamentu sklenjena zboljšanja za čuvajsko in premikalno osebje izvedlo v drugi, slabši obliki. Ponovno smo v ministrstvu razložili stvar ter zahtevali odpravo poslabšanj in uvedbo zboljšanj. Minister pa se vselej izgovarja na svoje poročevalce ter trdi, da se tudi on ne strinja s tem sistemom.

Tudi za delavce je nastopila cela vrsta poslabšanj. Tako na primer se pridruže prožnim delavcem 20-vinarsko mezdno napredovanje. In s celo vrsto takih poslabšanj imamo opraviti. Centrala je vselej odločno postopala proti vsem tem pojavom. Popustili pa ne bomo, dokler se ne odpravi poslabšanj. Seveda je zato potrebno sodelovanje velike večine železničarjev. Mnogokaj dosežejo sodrugi tudi brez centrale in sicer povsod, kjer se odločno in smotrno sami branijo. V glavnem pa je gledati na to, da se centrale ne preoblaga z malenkostmi. Sodrugi lahko tudi službenim potom marsikaj dosežejo in če to ne bi pomagalo potem bomo seveda ni posegli vmes. Treba nam je pa vedno natančnega gradiva, ker hočemo voditi samo resne akcije. Nočemo se izpostavljati očitkom, da smo neresni in demagogični. (Konec. prih.)

Volitve v obratno bolniško blagajno c. kr. državnih železnic.

Pred nami je izid skrutinija volitev v obratno bolniško blagajno državnih železnic in lahko izražamo zadoščanje, da so socialno demokratični kandidati, ki so jih postavili organizirani želez-

lezničarji dobili veliko število glasov. In to v kljub vsemu terorju in volilnemu sleparstvu, ki je cvetelo tudi pri teh volitvah. Teh »čednih« sredstev so se združeno posluževali naši nasprotniki in p. n. predpostavljeni.

Imeli bi torej vzroka dovolj, da se veselimo tega sijajnega volilnega uspeha; v kljub temu pa moramo izjaviti, da smo s tem volilnim izidom zelo nezadovoljni, ker so ravno te volitve dokazale, da se ni vporabilo tiste agitatorične moči, ki jo vsebuje naša organizacija in da se ni poslužilo vseh razpoložljivih sredstev našega prosvetnega dela. Uspeh bi bil lahko večji. Pri letošnjih volitvah je bilo oddanih 170.832 glasov (za 1950 več kot leta 1911.). Od teh so dobili naši kandidatje 101.385 do 103.008 (60,3 odstotkov). Število naših glasov je naraslo za 2431. Krščanski socialci so dobili 8054 (4,7 odstotkov), nemški nacionalci pa letos niso kandidirali, čeravno so leta 1911. dobili 15.000 glasov. Že vnaprej so izdali geslo za oddajanje praznih glasovnic. Pri letošnjih volitvah je bilo oddanih 55.604 praznih glasovnic. Ta izid kaže, da socialni demokratije niso ničesar izgubili. Da je pa bilo oddanih toliko praznih glasovnic, je vzrok terorizem, ki so se ga posluževali razni predstojniki, zlasti napram nižjim uslužbencem, v glavnem napram vrhstavnim delavcem. Tudi sleparstvo takojšnje oddaje glasovnic v kljub izrecni odredbi, da morajo iste najmanj tri dni ostati v rokah volilcev, je eden vzrokov, da se je oddalo tako veliko število praznih glasovnic. Pa tudi naših sodrugov ne moremo popolnoma oprostiti krivde, da se je oddalo toliko praznih glasovnic. Ne le, da je agitacija bila mlačna, temveč se je pojavila tudi velika zaupljivost posameznih zaupnikov pri izdaji volilnega gradiva. Če so prišli posamezni nasprotniki k našim zaupnikom s pretvezo, da bodo glasovali za naše kandidate, se je tem ljudem dalo namesto enega nalepnega listka za lastno porabo dotičnega kar po 20 do 30 komadov, ki so jih nasprotniki potem uničili. Na ta način pa je potem tudi za naše člane primanjkovalo tiskovin.

Bojazen mnogih uslužbencev pred predstojniki, ki so osorno zahtevali takojšnjo oddajo glasovnic, je povzročila oddajo mnogih praznih glasovnic. Dognalo se je, da je potem tisti, ki je bil pooblaščen za pobiranje glasovnic, iste pustil odprte na mizi ležati ter se odstranil iz dotičnega prostora. Na ta način je bilo nacionalnim in drugim sleparjem delo močno olajšano. Lahko si predstavljamo, kakšne manipulacije so se pri tem vršile, samo, da se poveča število nasprotniških glasov, in odpravi socialno demokratične. Ponekod se glasovnic volilcem ni niti izročilo.

Volitve, ki so za sodruga v marsikaterem oziru poučne, so končane in naši kandidatje so izvoljeni z ogromno večino glasov. Izvoljene sodruga pa čaka v centralnem odboru ogromno delo. Gre zato, da se končno vendarle izpremeni pravila bolniške blagajne in s tem razširi delokrog odbora. To nalogo pa se more izvršiti samo tedaj, če železničarji enotno in združeno podpirajo svoje zaupnike in njih stremeljenja.

Vsem tistim, ki so marljivo sodelovali za ta uspeh, našo zahvalo. Pričakujemo, da bodo v bodoče naši sodrugji storili vse, da bo naša zmaga večja in sijajnejša. Končno še omenjamo, da so naši kandidatje z malimi izjemami prodrli tudi v lokalnih komisijah. Upamo, da se ta pojav pri bodočih volitvah ne pojavi in da bo naš pošten trud venčan s popolno zmago.

Dopisi.

Novomeški postajenačelnik, bivši c. in kr. oficir, je na vse strani kulanten ali kakor pravijo Dolenjci »golant« gospod. Ravnateljstvo državne železnice ga mora hočeš nočeš imeti rado. Kajti še noben načelnik pred njim ni tako skrbno gledal na to, kako prihrani železniški upravi kaj takega, kar bi sicer prišlo lahko ubogemu delavcu prav. On, gospod Kiepatch, bivši c. in kr. nadporočnik ali kar je že bil, pa se trudi in muči, kje le more, da gospodom v Trstu kaj prihrani. Ta njegova skrb gre včasih tako daleč, da bi oddaljeni opazovalec prišel v izkušnjavo, kakor da se ravna g. Kiepatch pri takem varčevanju po starem pregovoru: Bog je najprej sam sebi brado ustvaril. Take in slične izkušnje so marsikoga obdajale,

če se je zanimal, kako je novomeški kolodvor ob nočnem času zastražen. Tamošnje skladišče je bilo ob času zgradbe belokranjske železnice navadno preobloženo. Pa tudi če ne bi bilo, takih ljudi se ne zmanjka, ki si požele, kar ni njihovega. Na vsak način je na takem kolodvoru treba nočnega čuvaja. In tega so na novomeškem kolodvoru tudi imeli. Navadni ljudje seveda mislijo, da je treba, da se taka služba vzdržuje vsako noč, mesec za mesecem, naprej in naprej. Posebno ob času, ko se v novomeški okolici klati cela roparska banda, ki vsled velike skrbi varnostnih oblasti še zdaj uganja svoje »delo« od vasi do vasi. Toda g. Kiepatch je bil drugačnega mnenja. Izračunal je namreč natanko, da za varnost skladišča zadošča, če upravlja čuvaj samo 20 noči v mesecu svojo službo, za ostalih 11 noči, pa nočni čuvaj lahko doma čuva svojo ženo, če jo ima. Ali ni to skrben načelnik postaje? Čuvaju privoščiti 10 ali celo 11 noči, da tudi doma kaj postraži, blagajni železniške uprave prihrani s tem vsak mesec najmanj 24 kron, kar je pri taki ubožni upravi gotovo upoštevanja vredno. Vsem onim pa, ki bi eventuelno imeli poželjenje si bolj natančno ogledati, kako izgleda novomeško skladišče po noči brez čuvaja, pa celih 10 ali 11 moči prihrani skrb, da čisto gotovo ne pridejo v dotiko s čuvajem, tudi če bi se jim zljubilo ves kolodvor odnesti. Posebno če se še uvažuje možnost, — ne da bi to kot gotovo stvar trdili — da lahko tudi več mesecev poteče, ko najeti čuvaj lahko sploh doma ostane. Seveda bi znal kdo vprašati, ali je direkcija v Trstu naročila čuvaja za ves mesec ali samo za 20 dni, in če je potemtakem stavila v ta »budget« celo mesečno plačo ali samo kar se je čuvaja res izplačalo, namreč semtertja samo za 20 noči v mesecu in kam se je v tem slučaju preostanek zaračunal. Če bi naši deželni revizorji imeli redno takšno oblast pri tržaški direkciji, kakor so jo imeli ob času otvoritve belokranjske železnice, ko je naš prijatelj (zdaj že rajni) Galamboš moral biti vesel, da so ga sploh na ta izlet v Belo krajino povabili, ki bi to uganko kaj hitro rešili. Ampak tako pa moramo verjeti svojemu najboljšemu prepričanju o izredni vestnosti g. Kiepatcha, ki je gotovo tistih 24 K ali kolikor je že bilo, zaračunal v korist uradne blagajne, če je namreč od direkcije sploh za celi mesec čuvajevo plačo prejemal in ni morda vsa ta očetovska skrb izhajala naravnost iz Trsta. Da je g. Kiepatch pri tem računu nad vsak dvom vzvišen, potrjuje tudi najnovější slučaj njegove res izredne skrbnosti v korist tržaške ali bogve katere blagajne. Neki revni — vdovi — je bila poverjena služba snaženja kolodvorskih prostorov. S 1. majem bi imela to službo proti mesečni plači po 120 K prevzeti. G. Kiepatchu je bilo naročeno, da to žensko ob pravem času pokliče v službo. Ali g. Kiepatch je najbrže dejal sam pri sebi: Ker gospodje v Trstu ne razumejo z denarjem varčevati, jih moram zopet jaz vzeti v šolo. Čemu vsak mesec 120 K za tako stvar žrtvovati? Norci radi delajo zastoj. Najel je drugo žensko. Ker pa, odkar so jo izpustili iz norišnice, ni več popolnoma nora, tudi ne more kar zastoj opravljati tako delo, zato ji je odločil namesto 120 K samo 36 K. Par kronic pa dobi za nameček še njegova dekla, ki naj gleda, da bo delo z združenimi močmi ravnatoko opravljeno za kakih 40 K kakor bi bilo za 120 K. Ali ni dobro, če si železnica prihrani vsak mesec 80 K, pa magari samo polovico? Sicer bi o tem še lahko dosti govorili, kako g. Kiepatch obvaruje železniško blagajno marsikaterih izdatkov, ampak za danes naj to zadošča.

Trst južni kolodvor. Volitve v lokalni zaupniški delavski odbor so bile prava bomba za našo slavno narodnjaško barako. Sicer je naše narodnjaštvo podobno bolj strahu, ki je znotraj votel, zunaj pa ga nič ni. Ampak vpijejo pa naši Janezi in Johani že tako, posebno po »Edinosti« in pa po tistem »Jugoslovanskem Železničarju«, da bi človek, ki razmer ne pozna, res mogel misliti, da naši »Slovani« nekaj pomenijo pri nas.

No, in zadnjič se jim je zopet nudila lepa prilika, da bi bili lahko s številkami dokazali svoj obstoj tistim nevernim Tomažem, ki trde, da narodnjakov ni. Bili bi samo morali svojo mamico »Edinost« posnemati, ki vedno pravi: »številk naj govore.«

Ampak grozdje je bilo za narodnjaške lisjake previsoko, zato so relki, da je za nič, da je kisló.

Delavci so si potem svoje organizacije izvojevali zopet eno sredstvo več za dosego svojih pravic. In to s tem, da so dobili zraven centralnega delavskega odbora sedaj tudi lokalni ali postajni odbor, ki bo branil delavske pravice nasproti lokalnemu predstojniku v takozvanih lokalnih vprašanjih.

Znano je, da si še pred kratkim časom delavec z naskromnejšo prošnjo ni upal prestopiti predstojnikovega praga, ker se je bal, da ga ne vrže na cesto. In lahko bi takih slučajev takoj več navedli, ampak to bi nas predaleč zavedlo.

In danes ima delavec svoje zastopstvo. Ni mu treba trepetati kot nekdanj. Dandanes so razni faktorji začeli delavca sami vpoštevati ter mu deloma vsaj priznavati (če tudi nekako bolj prisiljeno) to, kar mu gre. Res, da še veliko, veliko manjka do cilja, ali korak je storjen in zmaga mora priti in delavec mora postati popoln človek z vsemi pravicami, ki mu gredo po naravi.

Južni železničarji so si potem svoje organizacije znatno izboljšali svoj položaj. Ali mnogo še manjka.

Delovni čas je še veliko predolg; ravnatoko pa tudi plače oddaleč niso v skladu z današnjo draginjo živil in stanovanj. Zraven tega pa je še en cel kup vprašanj, ki bi se jih moralo rešiti.

Vse to je odvisno v prvi vrsti od dobre organizacije. Torej eno institucijo imamo delavci zopet več, t. j. lokalni delavski odbor, ki pa potrebuje mase za seboj, ako bo hotel kaj koristnega za delavstvo storiti.

Volitve so sicer pokazale, da ima odbor mase za seboj ali s tem, še delo ni pri kraju. Četudi je bila velikanska večina glasov oddana za naše kandidate, je vendar še, če tudi majhno število tistih, ki se še dajo na vrvi voditi od narodnjaških farizejev. Ta narodnjaška garda je videla, da za njo ni kruha, zato je začela besneti proti tej instituciji, češ kaj si boste »špijone« volili, raje oddajte kar prazne listke. In res so pri tisti ubogi pari, ki jo komandira slavni Johann, imeli popoln uspeh, kar se Trsta tiče, ker za progo vzdrževalno sekcijo narodnjaki sploh niso imeli kandidatov.

Pa saj je za g. Johana stokrat boljše, če nimajo delavci nikakršnega zastopstva, ki bi mu k večjemu sitnosti delalo. Saj je še pred kratkim bil en delavec odpuščen, brez da bi bil le z mezinem kdo zganil zanj. Delavec je garal čez 30 let na južni železnici in sedaj se ga je kar zapodilo, češ, da je neko delo zancemiril — ena peč, za katero bi kje drugje kvečjemu kako krono plačal. No, pa g. Johan zaraditega ni bolj težko spal in tudi tek se mu menda ni radi te malenkosti zmanjšal. In Zvezi to tudi ni delalo nobenih skrbi.

Kakor zgoraj že omenjeno, so Johanovi trabanti vse storili, da bi naše sodruga odvrnili od volitev. Tudi Rybačevega glasila so se ti »samostojni« junaki kakor se sami imenujejo, poslužili prav na krumirski način. No, pa vse skupaj ni dosti pomagalo.

Od 616 volilcev je bilo oddanih 615 glasovnic. Od teh so bile 4 neveljavne, 82 praznih in za naše kandidate oddanih 525—526 glasov. Izvoljeni so za postajno in skladiščno službo sledeči sodrugji: Kot odborniki: Zuzzi Štefan I., Bahun Andrej, Trost Rihard, Kos Alojzij, Šega Ivan in Čepin Vid. Kot namestniki: Snidaršič Friderik, Kline Franc, Stojkovič Adolf, Stare Franc, Rebula Alojzij in Biekar Vincenc.

Iz tega rezultata sledi jasno, v katerem taboru so delavci na južni železnici. Da je pa bilo oddanih sploh še toliko (82) praznih glasovnic, je na eni strani pripisati dejstvu, da smo imeli premalo listkov za prilepljanje, na drugi strani pa ne tajimo, da se je vjel kak kalin na narodnjaške limanice tem laže, ker so imeli »argument«, če tudi za malo časa, češ, da bo ta odbor samo za to, da bo bolnike nadlegoval in delal ovaduštvo, da se bo bolne železničarje nadlegovalo tako, kakor to delajo druge bolniške blagajne. Pri tem so menda mislili v prvi vrsti na narodna podporna društva, kjer se bolnike v enomer zalezuje, da se jim, če le mogoče, odtegne podpora. Da temu pri nas ne bo tako, bodo se železničarji sami prepričali in tedaj bodo narodnjaki zopet za eno blamažo bogatejši.

Tudi v kurilnici so naši sodrugji dobili po 103—104 glasov; praznih je bilo 10. Torej tudi

tam je bilo grozdje za Jugoslovane prekislilo. Mi pa moramo gledati na to, da bo še bolj kislo pri prihodnjih volitvah.

Domače vesti.

»Reichsbund« pomaga vladi. Ta zloglasna nemško nacionalna zveza nastopa za uvedbo moralnega premijskega sistema za premikanje. Razposlal je svojim skupinam sledečo okrožnico:

Častivredna skupina!

Priporočamo Vam, če že nimate premikalne premije, da takoj za premikalno in strojno osebje ter za ogibne slugе službenim potom vložite na železniško ministrstvo prošnjo, v kateri se zahteva razširjenje uvedbe premikalne premije tudi za Vašo postajo. Podučite načelstvo, da hoče ministrstvo pritegniti večje število novih postaj v svoje poskuse. Požurimo se torej, da dobimo k temu naše nemške postaje.

Če ste torej pripravljeni vložiti prošnjo, obvestite nas nemudoma o tem, ker bomo za vse postaje Vašega ravnateljskega okraja naredili sumarično vlogo na Vaše ravnateljstvo in potem skrbeli, da ministrstvo ugodno reši Vašo prošnjo.

Dunaj, dne 5. maja 1914.

Zvestonemški pozdrav

Reichsbund nemških železničarjev v Avstriji.

Ta čin Reichsbunda je popolnoma ravnosten drugim njegovim činom v škodo železničarjev. Ves svet ve, da je pri premikanju zaposleno osebje že izreklo svoje mnenje o premiskem sistemu, ki se ga sedaj prakticira. Mnenje prizadetih je, da je ta sistem vrhunec nesramnega izkoriščanja. Že od leta 1911 sem se preskušala ta sistem in prizadeti se smatrajo predobrim, da bi se še nadalje pustili izkoriščati na ta način. Na konferenci premikalnega osebja vseh avstrijskih železnic, ki se je vršila leta 1912 in ki jo je sklicala naša organizacija, je zavzela v tem vprašanju svoje stališče ter odklonila premikalno premijo v obliki, ki jo namerava železniško ministrstvo. Zastopniki premikalnega osebja vseh postaj so izjavili, da bodo pri poskusih sodelovali le tedaj, če se izvede nekatere važne zahteve glede na izpremembo sistema. Železniško ministrstvo in ravnateljska konferenca pa sta z majhnimi izjemami odklonila zahtevane izpremembe. Od tedaj pa je premikalno osebje soglasno izjavilo: »o premiji nočemo nič slišati, dajte nam doklado, ki jo je zbornica sklenila v 38milijonskem predlogu«.

V tem smislu so uslužbenci vseh postaj odgovorili na vprašanja ravnateljstev, če bi se morda želelo uvedbo premijskega sistema.

Februarja 1914 pa pride Reichsbund na ta okus, da mora nekaj storiti v tej zadevi, dočim se poprej ni niti ganil. Sedaj pa se mu je zazdelo potrebno, da pozove svoje krajevne skupine, naj zahtevajo uvedbo premijskega sistema. Treba si je zapomniti: uvedbo, ne preskušnjo, in to brezpogojno. Popoln osel bi bil, kdor bi ne uvidel, zakaj se to dogaja. Železniško ministrstvo naj bi v raznih prošnjah imelo dokaz, da osebje samo želi uvedbo moralnega sistema in da je zanj prosilo v tolikih in tolikih slučajih. Tu pa se je treba vprašati, kaj nese to izdajstvo. Ali se je morda trenutno zavjralo žalosten položaj nemškonacionalne žolte organizacije?

Ta čin Reichsbunda si je treba dobro zapomniti. Premikalno osebje pa vztraja na svojem stališču prejkoslej. Noče, da bi ga taki zakotni voditelji osleparili za njegove pravice, ki jih bo vedelo vsak čas braniti proti vsem napadom.

O progovrdnih delavcih južne železnice. Cenitev progovrdnih delavcev ni pri južni železnici nič drugačna nego pri državi. Najraje bi se jih tudi tu sestradalo. Južnoželezniška uprava trdi, da so progovrdni delavci manj kvalificirani napram drugim železniškim delavcem. To zapostavljanje in psovaje teh delavcev je naravnost nečuvno. Ampak s tem ponižuje ne samo delavce, temveč tudi njih predpostavljene z ravnateljstvom vred; saj je vendar samo ob sebi umevno, da čim boljše so kvalificirani de-

lavci, tem bolj morajo biti kvalificirani tudi predpostavljeni.

Ta zaključek bi moral biti pravilen in bi se ga moralo izvajati tudi napram predpostavljenim. Predstojniki prožnih delavcev pa dobivajo plače in doklade v isti višini kakor predstojniki drugih »bolje kvalificiranih« delavcev. Med temi gospodi ni razlike. Samo za delavce se dela razlika, ki vzdržujejo železnico s trudapolnim delom svojih rok. Nikakor torej ni pravilno, da se prožne delavce in njih delo tako ponižuje. Oglejmo si nekoliko razne regulacije tirov. Tu pridejo v poštev najraznovrstnejši načini, ki se jih ne more vseh tu naštetih. Sestojne dele mora prožni delavec skoz in skoz poznati; vedeti mora, kam pride ta ali oni del in kako je z njim ravnati itd. Vrhutega se mora vsa vzdrževalna dela opraviti ob vlakovnih odmerih in to tako, da se ne moti prometa, ki se mora vršiti natančno po voznem redu. Računati se mora z minutami in pri takih delih se delavcem že v naprej s pohvalo prilizuje, samo, da bi se hipno »kvalificirane« delavce še bolj vzpodbudilo k večji izurjenosti. To je čudno. Pri delu so prožni delavci fest fantje, toda pri plačilu je druga!

Prožni delavci morajo ob vsakem vremenu, dežju, mrazu, vročini, snegu in burji opravljati svoja dela na prostem. Kdo bo pa tudi dvomil, da prireditve angleške, ali pa tudi navadne ogibe ni kvalificirano delo? In vsa ta dela morajo opravljati »manj kvalificirani« prožni delavci. Priznava se tudi tupatam — kadar se mora izvršiti kakšno delo — da je to delo težko in zelo naporeno. Vrhutega pa so prožni delavci ravno tako izpostavljeni nevarnosti kot delavci v eksekutivni službi. Omeniti je tudi dela v prerovih in vožnje s prožnimi vozički, kjer je delo zelo nevarno.

Jasno je, da prožni delavci glede na delo in odgovornost v ničemer ne zaostajajo za drugimi uslužbenci in vendar se z njimi ravna kot z najnižimi delavci. Južnoželezniška uprava pa v tem naj ne posnema železniškega ministra in državno železniške uprave sploh. Če že poslednja v tem išče svojo slavo, še ni treba, da južna železnica stori isto. Prožni delavci južne železnice pa se bodo združeno branili proti takemu ravnanju!

Nezgodna na železnici. V torek, dne 16. m. m. je enemu progovrdnemu delavcu, ki stane v čuvajnici št. 7. med postajama Vižovlje in Devin, brzovlak št. 1007 povozil 19 mesecev starega otroka. Stroj je otroka popolnoma razmesaril in vlekel truplo nekaj metrov daleč. Otrokova mati je bila zaposlena v Devinu ter je prepustila otroka svojemu možu. Le-ta pa je imel opravke na progi in je moral pustiti otroka samega doma. Otrok je zlezal pri zatvornicah na progo in tako ga je povozil vlak. Komisija je še tisti dan prišla na mesto nezgode; kaj je dognala, se ne ve. — Iz tega slučaja pa je zopet razvidno, da napačna varčnost železniške uprave zahteva nedolžne žrtve ne samo izmed uslužbencev, temveč tudi njih svojcev. In še ima pogum trditi, da so uslužbenci dobro plačani in da imajo preveč prostega časa.

Nabrežina. Na naši postaji je nek čuvaj, ki mu je »Zarja« trn v peti. Ko je 22. m. m. neki sodrug čital »Zaro«, ga je čuvaj R. nahrulil, da so tisti, ki čitajo »Zarjo«, sami frajtarji socialistov. Dolgojezičnemu čuvaju svetujemo, naj bo raje kar tiho, ker sicer bi mu »Zarjo« čitajoči »frajtarji« utegnili pokazati kako drugo pot. Če pa še nima dovolj in če še bo kaj čekal, ga bomo prihodnjč naznanili s polnim imenom in še kaj drugega zraven, tako, da mu bomo frajtarji ostali še dolgo v spominu.

Korupcijsko močvirje. Gospodje Seidl, Verhove in tovariši kot bivši vodje nacionalnega društva pisarniških odpravnikov so tožili naše bratsko glasilo »Eisenbahner« ker je le-ta 20. februarja 1913 pisal o »korupcijskem močvirju kategorijskih društev. Pri tem je dvignil celo vrsto pritožb in očitaj napram takratnim voditeljem. Gospodje so si šli iskat zadoščenja, da operejo svojo čast.

Eno razpravo v tej zadevi se je preložilo. 4. junija t. l. pa se je nadaljevalo razpravo pred dunajskim okrajnim sodiščem (Josefstadt), kjer se je zaslilo celo vrsto prič o posameznih dejstvih, ki so tvorila obtožnico. Radi pičlega prostora ne

moremo navajati vsega, kar je prišlo pri razpravi na dan. Morda o priliki še kaj o tem izpregovorimo.

Toda eno je gotovo: večjih svinjarij že ne more biti nego to, kar so izpovedbe prič spravile na dan. Iz njih izhaja celo, da se je denarje južne železnice vporabljal za pokritje primanjkljajev v blagajni te žolte organizacije. Upravo južne železnice pa to ni ganilo, ker so to delali ljudje, ki so njej dopadljivi. Seveda ne morejo visoki funkcionarji južne železnice kaj reči k temu, ker so vedeli, kakšno gradivo kroži proti njim. Če je vse to res, kar se je pri zaslišanju prič dne 4. junija t. l. povedalo o manipulacijah tvrdke Viljem Beck in sinovi, se ni čuditi, če dobe južno železniški uslužbenci cunje namesto službenih oblek.

Pri tej stvari pa je vdeležen tudi bivši deželnozborski kandidat Burgstaller, ki se je vozil na volilne shode v drugem razredu s službenim prostovožnim listkom na c. kr. državnih železnicah, čeravno ni imel pravice ne do službenega prostovožnega listka in ne do vožnje v drugem razredu.

Razprava še ni končana, ker se je od obeh strani predlagalo nove dokazilne predloge. Razprava je vsled tega odgodena.

Oproščen krumirski morilec. V živem spominu je še pravorek litomerških porotnikov, ki so morilcu Keilingu, krumirskemu agentu, pripomogli do majhne kazni za njegov preračunjen umor sodruga Solingerja. Splošno ogorčenje je takrat zavladovalo med delavstvom, ker je bil slučaj brez primere. Rekord v oproščanju morilcev pa je dne 18. junija 1914. doseglo graško porotno sodišče. Večina meščanskih porotnikov je oprostila krumirja Matašiča, ki je streljal na tajnika krojaške organizacije, sodruga Kosela z namenom, da ga usmrti. Le srečen slučaj je bil, da ni bil usmrčen sodr. Kosel. Kroglja iz revolverja, namerjena iz daljave 30 centimetrov, se je odbila na gumbu telovnika. Ta čin je izvršil Matašič iz maščevanja, ker se mu ni hotelo dati podpore ob času krojaške stavke v Gradcu, ker ni bil še leto dni organiziran. Svoj moralni napad je storilec že naprej napovedal. Policija pa, ki ji je bilo to naznanjeno, se zato ni zmenila, in tako je bilo zločincu omogočeno izvršiti svojo namero. In svoje maščevanje je Matašič izvedel v kljub temu, da mu je organizacija — in celo sodr. Kosel — šla v vsakem oziru na roko.

Napad se je izvršil 11. aprila t. l. zvečer. Vsled prej navedenega slučaja je bil Kosel le lahko ranjen. Matašič se je pri sodnji zagovarjal s tem, da bi bil oškodovan na svoji eksistenci, če bi bil v listu objavljen kot krumir in da je pri tem vedno mislil na Kunschaka. To pa mu še vedno ne da pravice, da strelja na ljudi, ki so ga po njegovem mnenju ogrožali na eksistenci. Ko je izbruhnila stavka v Gradcu, mu je sodr. Kosel ponujal delo v Celju, ki ga pa Matašič ni hotel sprejeti. Nato mu je Kosel preskrbel delo pri Rosentalu.

Državni pravdnik je v svojem govoru navedel, da je namen umora dokazan. Obtoženec je hotel igrati vlogo mučenika in se predstavljati kot žrtev terorizma. Porotnikom pa je dejal: »Vaš rek ne sme biti demonstracija, proti kateri si bodi politični smeri, temveč ravnati se morate po načelu: Pravica mora ostati pravica.«

Matašičev zagovornik, ki so mu ga najeli šarfmaherski krojaški mojstri, je opravičeval Matašičevo dejanje s trditvijo, da je vsak gospodarski boj izven zakonov, da neha v tem boju vsaka postavnost in igra le strast v njem vlogo.

Porotniki so se posvetovali 10 minut in zahtevali potem dodatno vprašanje, da je ravnal Matašič vsled neodoljive sile. Sodni dvor je odklonil to vprašanje. Posvetovali so se še 10 minut. Splošna napetost med številnimi poslušalci je zavladovala, ko so se vrnili porotniki in razglasili rek:

Poizkušen umor: Pet glasov da, sedem glasov ne.

Sodni dvor je oprostil Matašiča poizkušene umora, obsodil ga je le zaradi kršitve orožnega patenta na teden dni zapore, ki pa je vsled preiskovalnega zapora že prestan.

Ko je predsednik porotnikov povedal oprostilni rek, so poslušalci burno protestirali in

obsipali porotnike s prav značilnimi besedami. Tudi na cesti so se ponavljale demonstracije proti porotnikom, tako da se porotniki niti niso upali iz sodnega poslopja.

Državni pravdnik ni prijavil ničnostne pritožbe.

Ob vsaki priliki očita buržvazija socialni demokraciji, da ona noče miru med razredi, da ona hujska k razrednemu sovraštvu. Ali v resnici je buržvazija, ki neprestano demonstrira delavstvu, da mora biti sovraštvo, da mora biti boj. Kaj pa sta oprostila reka v teh dveh procesih drugega nego očiteno, drzen poziv na boj, na sovraštvo? Z razredno justico kažejo posedujoči razredi, da ne bodo nikdar priznali organiziranemu delavstvu pravice do boja za izboljšanje svojega položaja. Le onega ščitijo, ki ovira delavstvo na tem potu.

Inozemstvo.

Kongres srbskih strokovnih organizacij.

Po preteku treh let so imele srbske strokovne organizacije v nedeljo 7. junija svoj sedmi redni zbor. Na zboru, ki je za razvoj strokovnih organizacij silno važen, je bilo zastopanih po 124 delegatih 23 organizacij. Devet delegatov je prišlo iz novo osvojenih krajev Srbije, in en delegat je zastopal strokovno organizirane socialistične žene. Z Bolgarskega je prišel na zbor narodni poslanec sodrug Jordan Jordanov, s Hrvaškega sodrug Bukšeg, iz Prage državni poslanec Jaroš in iz Bosne sodrug Raušer.

Po otvoritvi zбора in pozdravah je poročal tajnik zveze strokovnih organizacij sodrug Pavle Pavlovič. Obširno se je bavil z vprašanjem, kako oživeti strokovno gibanje v novo osvojenih krajih. Zlasti v Skoplju, Velesu in Bitolju je mnogo delavstva, katero je treba privedi v organizacijo. Nato je razmotrival prav temeljito sedanjí položaj strokovnih organizacij. Najboljši delavci se izseljujejo iz Srbije, ker je v deželi premalo gospodarskega razvoja. V vojni so izgubile strokovne organizacije mnogo funkcionarjev in okoli 2000 članov. Koncem leta 1913 so imele strokovne organizacije 4322 članov, sedaj jih imajo že 7790 in treba je pridobiti le še 270 članov, da dosežejo enako število članov kakor pred vojno.

O tajnikovem poročilu se je razvnela živahna debata, ki je trajala ves dan. Drugi dan je referiral sodrug Filipovič, tajnik delavske zbornice, o delavskih zakonih. Sedanjí položaj srbskega delavstva je primerjal s položajem angleškega delavstva, preden je imelo angleško delavstvo še sploh kakšen zakon za varstvo delavstva in socialnega zavarovanja. V svojem zanimivem referatu je dejal sodrug Filipovič:

»Minili so časi, ko so se tovarniški nadzorniki obenem z delavskim razredom borili za zakone za varstvo delavčevega življenja, kakor je bilo to na Angleškem; minili so časi, ko so se borili človekoljubi in agrarci za socialno zakonodajo; danes je ostal ves ta boj delavskemu razredu, socialni demokraciji. Ali brez organizirane sile delavskega razreda ni socialne zakonodaje.«

Tretji dan zborovanja je referiral sodrug Pavlovič o »Stavkovni in tarifni politiki strokovnih organizacij«. Referent je naglašal važnost stavkovne in tarifne politike za razvoj strokovnih organizacij in poudarjal, da je največja napaka, če postopa ta ali ona strokovna organizacija pri sklepanju o stavki ali novi tarifni pogodbi samovoljno, ne da bi povprašala za mnenje centralnega vodstva.

Sodrug Tucovič je referiral o predmetu »Organizacija delavstva v novih krajih«. Sodrug Tucovič, ki je bil dlje časa v novih krajih Srbije, je narisal nad vse žalostni položaj tamošnjega delavstva. Nekateri delavci ne zaslužijo v teh krajih več kakor od 20 do 40 vinarjev na dan, in nekateri od 116 do 300 K na leto. Obrtni delavci sklepajo z mojstri pogodbe za vse leto.

Sodrug Lapčević je poročal o stanju rudarske organizacije. Rudarji v Srbiji nimajo koalicijske pravice, pravice za organizacijo. Ali z vztrajnim delom si bodo priborili rudarji to pra-

vico. Okoli 30.000 rudarjev bi v Srbiji lahko organizirali.

Tri dni je trajal kongres srbskega strokovno organiziranega delavstva. Vojna ni razušila trdne stavbe organizacije, v miru pa se razvijajo bojne organizacije srbskega delavstva v nepremagljivo trdnjavo.

Socialistično gibanje v Ameriki.

V Chicagu je imel pravkar nacionalni odbor socialistične stranke v Zedinjenih državah sejo. Nacionalni odbor se shaja v svrhu kakor pri nas strankini zbori, ker je sklicanje strankinih zborov zaradi velikih daljav otežkočeno.

Odborov tajnik sodr. Lanfersitek je poročal, da je bilo v članjenih v marcu in aprilu v stranki 104.581 oseb. Lansko leto je bilo v stranki v mesecih maju in juniju le 82.624 oseb. V zadnjih desetih mesecih je razdelil odsek za propagando več kakor pet milijonov letakov in spisov. V bodoče bodo natisnili propagandne spise vedno v milijonski nakladi. Stranka je imela v pretečenem poslovnem letu 16.800 dolarjev dohodkov. Pri tem znesku niso vračunjeni dohodki 11 skupin drugih narodnosti, ki so priklopljeni stranki. Tako je n. pr. skupina finskih sodrugov sama plačala 20 tisoč dolarjev za stavkajoče v bakrenih rudnikih v Michiganu. Tajnik je predlagal za uspešno propagando volitev, ustanovitev posebnega fonda, h kateremu naj prispevajo vsi strankini pristaši enodnevni zaslužek v višini po 2 dolarja 5 cen. Predlog je bil sprejet.

V Zedinjenih državah izhaja enajst socialističnih dnevnikov, od teh le dva v angleškem jeziku, ostalih devet dnevnikov je lastnina skupin drugih narodnosti. Ogrski dnevnik »Elove« izhaja v Novem Jorku v 9000 iztisih in pokriva svoje izdatke. Češki sodrugi imajo pet listov, od katerih je eden dnevnik. Centralno glasilo stranke »The Party Builder« je bilo doslej zgolj informativno glasilo. Vbodoče bo izhajalo po enkrat na teden in bo obširen tednik za poročila in propagando. Oglasili se bodo v njem lahko vsi sodrugi in obravnaval bo vprašanja strankinega življenja. Slovenski sodrugi imajo dva tednika in sicer »Proletarec« in »Glasilo«, ki imata prav lepo število odjemalcev.

Letošnja seja nacionalnega odbora je bila ena najvažnejših. Vsi sklepi so bili skoraj soglasno sprejeti. Taktična vprašanja niso bila letos na dnevnem redu. Debate so bile kratke, tako da je seja sklepala lahko o mnogih zadevah. Med sklepi so najvažnejši: Ustanovitev socialističnega časopisja, ki bo last stranke in tudi v upravi stranke; zgradba strankinega doma v Chicagi, kjer bodo imele centralne inštanace stranke svoje prostore; ustanovitev fonda za podpore otrokom stavkajočih; organizacija volilnega boja; izdaja knjig, brošur, letakov po sistemu, ki temelji na dosedanjih izkušnjah; prireditve shoda v Washingtonu, da se zberejo vse socialistične sile te dežele; razprava o predlogu, naj se ustanovljajo socialistični listi na združni podlagi; anketa za energičen boj proti alkoholizmu; razprava o predlogu, da se priklopi socialistična mladina stranki itd.

Dalje je sklenil nacionalni odbor, da skliče socialistična stranka v najkrajšem času v Washingtonu velikanski shod v sporazumu s federacijo rudarjev zapada in federacije dela v Pensilvaniji. Na shodu bodo zahtevali rešitev varnostne zakonodaje za delavce in pa odločbe, ki naj zabranjujejo v bodoče umor delavcev, kakor v zadnjem času v Koloradu, Michiganu in Virginiji. Na shodu bodo delegati iz vseh držav Unije in vseh velikih delavskih zvez Amerike. Nato je izvolil nacionalni odbor delegate za mednarodni socialistični kongres na Dunaju. Ti delegati imajo nalog, da predlagajo na dunajskem kongresu naj bo prihodnji mednarodni kongres l. 1917. v Zedinjenih državah.

Splošna stavka v Italiji. Proletarska kri je pordečila v nedeljo 7. junija ulice v Ankoni. V militaristični državi, kakršna je Italija, mora plačati proletarec — saj buržvazija ne nastopa nikjer resno proti militarizmu — upor proti vsemu, kar si izmisli blazna krvoločnost militarizma, s svojo srčno krvjo.

Za nedeljo so sklicale vse delavske zbornice po Italiji protestne shode proti uredbi kazenskih kompanij v armadi. Na ukaz ministrskega predsednika Salandre so prepovedali te shode povsod, ali kljub temu so se vršili in potekali mirno. Le v Ankoni je prišlo do prelivanja krvi. Ker je policija v Ankoni tudi prepovedala shod, se je seslo popoldne okoli 300 republikancev in anarhistov v prostorih republikanske stranke. Zborovalci so protestirali proti prepovedi javnega shoda. Po shodu so poizkušali priti na Rimski trg, kjer je igrala godba. Policija jim je zabranila vstop na trg. Prišli so seveda tudi orožniki. Nankrat so počili strelji in takoj so obležali trije mladeniči mrtvi, pet je bilo težko ranjenih, več pa lahko ranjenih. En policist in več orožnikov so bili streljali brez povoda, brez ukaza, zgolj iz slepega sovraštva proti demonstrantom.

Nedolžno prelita kri antimilitarističnih demonstrantov je zahtevala maščevanje; delavstvo je prevzelo to maščevanje: Pfoklamiralo je po vsej širni Italiji splošno stavko, da izrazi tako svojo solidarnost z demonstranti in žalost nad mladimi žrtvami. Z ogorčenim navdušenjem je sprejelo delavstvo geslo za splošno stavko. Promet je bil skoraj docela ustavljen, po tovarnah in delavnicah je bilo vse tiho, časopisov ni nihče stavlil ne tiskal, ženske so legale na železniške proge, da niso mogli vlaki nikamor. Tako se maščujejo zavedni delavci za žrtve iz svojih vrst, ki jih zahteva militarizem v mirnem času. Po vseh večjih italijanskih mestih so bila v torek 9. m. m. velikanska protestna zborovanja zaradi dogodkov v Ankoni. Ker ni bila policija toliko previdna, da bi bila ostala doma in pustila, da zborovalci svobodno izražajo svoj gnev nad besnimi napadi orožništva v Ankoni, je prišlo v mnogih mestih do krvavih pouličnih pretepev med zborovalci in policijo, in v Firenci so usmrtili demonstrantje mladega moža. To so posledice oboroženega nasilja.

V poslanski zbornici je izjavil ministrski predsednik Salandra, da so orožniki in policist, ki so streljali brez povelja, že aretirani. Socialistični, republikanski in radikalni poslanci so ostro grajali prepoved nedeljskih protestnih shodov in izražali žalost nad krvavimi dogodki v Ankoni.

Raznoterosti.

Strahovita nesreča v zraku, 9 mrtvih. V soboto dopoldne je tirjala letalna umetnost 9 mladih žrtev. V Fischamendu pri Dunaju je letališče avstrijsko-ogrsko armade. Okoli pol desetih dopoldne se je dvignil s Farmanovim letalom nadporočnik Flatz v zrak. S seboj je imel gosta mornariškega častnika Puchto. Flatz je bil pogumen letalec in ta njegov drzen pogum je postal zanj usoden. Istočasno s Flatzovim letalom je bil v zraku tudi balon Körting, v katerem so bili štirje oficirji, en civilni inženir, en korporal in en poddesetnik. Flatzovo letalo je zadelo v zadnji del balona, utrgalo luknjo v balon in potem se je izvršila v kratkih sekundah strahotna nesreča. Letalo se je zopet odtrgalo od balona in je tresčilo v velikem toku bliskoma na zemljo. Iz balona so pa vsled luknje uhajali plini, ki so se vneli ob letalovem motorju in v hipu je bil balon v plamenih, v nekaj sekundah je zaplapolal silen plamen k nebu, nato pa je telebnil čolnič balona z velikanskim truščem na tla. Pod razvalinami balona in letala je pa ležalo devet mladih mrtvih ljudi, ki so še pred sekundami krožili ponosno po zraku. Trupla so bila tako raztrgana in tudi ožgana, da ni bilo razen enega nikogar spoznati. Zdravnik je bil takoj na mestu, a drugega ni mogel reči nego: Mrtvi so!

Od ponesrečenecv sta bila dva poročena: Nadporočnik Hochstätter, čigar žena je gledala grozen prizor in poddesetnik Weber, ki zapušča vdovo in dva otroka. Hochstätter je bil šele malo časa poročen. On tudi edini ni imel popačenega obraza, ker si je v trenutku katastrofe potegnil čez glavo mokro vrečo. Vseh devet ponesrečenecv so prepeljali na avtomobilu v mrtvašnico v Fischamendu.

Usodepolna iznajdba. Iz Florence poročajo, da je italijanski inženir Ulivi iznašel stroj, ki

užge na velike daljave z nevidnimi žarki zaloge smodnika. V Florenci so delali z njim poskuse in užgali v oddaljenosti 20 km bombo, ki so jo potopili v vodo, da se je z velikanskim pokom razletela. S to iznajdbo bodo Lahy zažigali, če bodo hoteli, na oddaljenost 100 ali še več kilometrov smodnišnice in zaloge streljiva v sovražnih deželah in razstrelili v zrak vsako vojno ladjo, ki se jim bo bližala. Če se iznajdba uveljavi in če je res tako imenitna, potem se sedanji način vojne mora čisto spremeniti.

Zenska proti militarizmu in vojni. Pred kratkim je imel mednarodni ženski svet svoje zborovanje v Rimu, na katerem so bile zastopnice trindvajsetih narodov. Poročila o napredku ženskega gibanja v zadnjih petih letih so bila zanimiva. Tudi ženske ne pričakujejo več vsega od zakonov, temveč smatrajo strokovne organizacije kot bistveno sredstvo za zvišanje mezd in odpravo prostitucije. V zvezi s tem zborovanjem se je nato vršil mednarodni ženski kongres. Vdeženke so privedle manifestacijo za žensko glasovalno pravico, ki je posebnega pomena zlasti radi tega, ker se je razvila v velikansko demonstracijo proti militarizmu in vojni. Angležinja Creighton je z ostrimi besedami grajala, da se za drednote izda neštete milijone, dočim so v delavskih okrajih mest take zdravstvene razmere, da jih ni popisati. Francozinja Verone je med drugim povdarjala, da se more kulturne pridobitve uresničiti samo s kulturnimi sredstvi, ne pa z nasiljem, surovostjo in barbarizmom. Metodistična pridigarica gospa Shaw je opozarjala nato, da morajo v Njujorku otroci od sedmega do desetega leta ves dan za sramotno nizko plačo delati umetne cvetlice, šivati gumbe na papir, izdelovati škatle itd. Ogorčeno je zaklicala: »Če bi bili ti otroci teleta, bi imeli pašnike, če bi bili srnce, bi imeli gozd in resje; ker pa so mladi ljudje, morajo propasti v temi in neprostosti. Človek je edina žival; ki se redi od svojih iastnih mladičev. Ne samo, da jim uniči mladost, temveč jih pogubi že v materinem telesu s tem, da izkorišča žene v tovarni in jih dela bolne!« — Tako se je manifestacija za žensko glasovalno pravico razvila v ostro in odločno kritiko sedanjega družabnega reda.

Škof na carinski meji. Pred kratkim so listi pripovedovali zgodnico, ki jo je kardinal Kopp nekoč sam pripovedoval pri nekem omizju. — Koppova škofija v Vratislavi (pruska Šlezija) sega preko meje v avstrijsko ozemlje. Kardinal je na Češkem imel svoj grad Johannsbud, kamor je redno zahajal na letovišče. Obenem je seveda nadzoroval svojo škofijo. Mož pa je bil vaju gotove vrste vina, ki ga ni hotel pogrešati. Ko se je nekega poletja zopet selil na Češko, je imel na prtljažnem vozu s seboj dvesto botilk vina domačega pridelka. Šele ob meji se je domislil, da mu to vino utegne priti drago. Ker seveda tudi kardinalu ne ugaja, da bi bogatil državo, je začel premišljevat, kako bi se mogel izogniti nepotrebnemu izdatku. Carjnskim uradnikom seveda ni mogel zatajiti sumljivega blaga. Zato pa je tem zgovornejšo začel dokazovati, da je to njegov iastni pridelek in da ga prepelje v svojo lastno hišo, ker ga bo sam pil za časa svojega bivanja na Češkem. Uradnik, in vrhutega še carinski uradnik, seveda ni smel prikrajšati države; ravnotako se pa tudi kot katoličan ni mogel odločiti, da bi užalostil svojega višjega pastirja. V tej zadregi pa mu je prišla rešilna misel:

Uradnik: »Eminenca je na potovanju?«

Škof: »Da, moj sin.«

Uradnik: »Eminenca rabi to vino v poglavitem za lastno krepčilo?«

Škof: »Da, moj sin.«

Izgledalo je, kot da bi imelo slediti še eno vprašanje, ki pa je izostalo. Na kratko in navidezno popolnoma na jasnem sam s seboj, je uradnik nato odgovoril: »Rešeno! Gre kot popotnica.«

Muzajoč se, je kardinal tej zgodnici še dodal, da je še marsikatero leto s seboj vzel svojo popotnico, ne da bi ga grizla vest.

Prav čedno, pravimo, in ničesar drugega.

Iz organizacije.

Naznanilo funkcionarjem krajevnih skupin in vplačevalnic. Ponovno naznanjamo, da se sme oči 1. julija 1914 naprej sprejemati novo pristopivše člane samo tako, da pristopijo obenem tudi v posmrtno odpravninski sklad. Od sedaj naprej je potrebno v sprejemnicah (Aufnahmscheine) navesti natančne rojstne podatke in poklic (posel). Vsled napačnih podatkov bi pri zahtevah pravic utegnili nastati zapletljaji.

Ob tej priliki naznanjamo, da je centrala kupila veliko število knjig Adolfa Brauna: »Die Gewerkschaft, ihre Entwicklung und »Kämpfe« ter oddaje izvod po K 4:40 poštnine prosto. Knjiga naj bi ne manjkala v nobeni knjižnici. Znesek naj se pošlje naprej na upravništvo »Eisenbahnerja, Dunaj V./1., Bräuhausgasse 84.

Seja upravnega komiteja dne 12. junija 1914. — I. Podpore: a) posmrtna odpravnina za 25 slučajev dovoljeno 3150 kron; b) pomožni sklad za 1 slučaj dovoljeno 100 kron, 1 slučaj odgojen; c) iz društvenih sredstev za 154 slučajev dovoljeno 2640 kron, 28 slučajev odklonjenih, 1 slučaj odkazan krajevnim skupini in 1 odgojen. II. Pravovarstvo: dovoljeno za 59 slučajev. III. Slučajnosti: 3 pravni slučajji dovoljeni, 2 odklonjena, 1 odgojen. — Rešitev več personalnih zadev in dospelih vlog in dopisov. — Prejem raznih poročil. — Sklepanje o sklicanju raznih konferenc.

Poročila o shodih.

Shod prožnih delavcev iz okrožja tržaškega tajništva v Ljubljani. Dne 7. junija t. l. se je na ljubljanskem shodu zaključilo gibanje prožnih delavcev progovrževalnih sekcij Trst, Gorica, Št. Peter, Ljubljana, Zidanmost, Celje, Ptuj in Maribor.

Trije shodi so se bavili z razpravami o spomenici prožnih delavcev in z zahtevami, sklenjenimi na mariborski konferenci dne 1. februarja t. l.; potem glede sobotnega počitka in zenačenja profesionistov v progovrževalni službi z onimi v drugih službenih panogah.

Dne 21. maja t. l. sta sodr. Kopač in Weigl posredovala pri vrhovnem ravnateljstvu na Dunaju v prilog zahtevam predložene spomenice. Povedalo se je ravnateljstvu, da je za 7. junija sklican shod prožnih delavcev v Ljubljano in če bi hotelo ravnateljstvo še nadalje prezirati zahteve delavcev, bodo le-ti izvajali konsekvence. Ravnatelj je obljubil, da se bo 25. maja dogovoril z generalnim ravnateljstvom, da se vsaj deloma odpravi te nezonsne razmere prožnih delavcev.

Dne 7. m. m. se je torej vršil shod prožnih delavcev na vrtu gostilne »International« v Ljubljani. Kratko pred shodom pa je prišlo pismo ravnateljstva, ki se glasi:

Vsem progovrževalnim sekcijam!

Z dovoljenjem gospoda generalnega ravnatelja se določa, da preneha vsako soboto delo za pomožne čuvaje, oddelkovodje, predelavce in za vrhovne delavce ob 4. uri popoldne, za profesioniste pa ob 12. uri opoldne.

Če se rabi delavce po tem času, potem se jim mora v smislu § 14. točke 4. del. reda začeti računati za vsako uro čezurnega dela $\frac{1}{10}$ dnevnih plače.

Popoldanski odmor mora ob sobotah odpasti, ter se ga sme dovoliti le tistim delavcem, ki so določeni za čezurno delo. Predstoječi odlok stopi v veljavo dne 6. junija 1914.

Prosimo, da se gleda strogo na to, da se nikjer ne pojavi še nadaljnje skrajšanje delavnega časa.

Točko 5 § 6. del. reda je v tem smislu popraviti.

Delavski odbor se je tudi pritožil, da se ne določa povsodi delovni čas sporazumno s zaupniki. Opozarimo na naš odlok št. 2. Praes. 1913. z dne 27. junija 1913. in prosimo, da nam naznanite morebitne želje glede preuredbe dnevnega delovnega časa, seveda ne da bi se slednji skrajšal.

Do bomo pa lahko vedno se ponavljajoči želji po vračunanju pota k delu tudi v bodoče lahko vspešno zastopali naše stališče, je

potrebno, da se delo po možnosti tako porazdeli, da se odkaže delavcem, ki stanujejo na južnem delu proge tudi na tem delu proge delo, nasprotno pa delavcem, stanujočim ob severnem delu proge delo na severnem delu. Želji delavstva, da se mu ne odtegne plača v slučaju prekinjenega dela povodom dežja, snega itd. do ene ure, se ne more ugoditi. Opozarjamo vas pa, da v smislu § 14. točke 12 in 13. del. reda tako prekinjenje ne pride v poštev, če ne presega dobe pol ure.

Prosimo, da se izdajo tozadevna navodila prožnim mojstrom, ki imajo na to paziti, da se določb ne bo izrabljalo.

Stavbeni ravnatelj: **Holzer** l. r.

Delavski odbornik, sodr. Rupač je za poročilom sodr. Kopača povzel besedo, ter poročal o izvaji ravnatelja. Ravnatelj je obljubil, da bo na seji delavskega odbora, sklicani za 27. in 28. maja, kjer bo na dnevnem redu vprašanje o zvišanju plač, avtomatičnem napredovanju, odpravi ostrin za stare delavce, podal obvezno izjavo, da bo na jesenski seji ugodno rešena plačilna regulacija, kakor tudi ostale zahteve, samo, da ne more se povedati svote, ki se jih bo v to svrhu porabilo. Z odobravanjem so navzoči sprejeli poročili na znanje. Nato je shod sklenil sledečo

resolucijo:

Dne 7. junija 1914 na vrtu gostilne Petrič v Ljubljani zbrani vrhovni delavci južnoželezniških sekcij Maribor, Ptuj, Celje, Zidan most, Ljubljana, Št. Peter, Trst in Gorica vzamejo poročili sodruga Kopača in delavskega odbornika Rupača na znanje in pooblašajo tržaško tajništvo Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva, da dogovorno s centralnim društvenim vodstvom potrebno ukrene, da bodo storiene obljube, označene v predloženi spomenici z dne 3. maja 1914. tudi izvršene.

Končno izjavljajo zbrani vrhovni delavci, da smatrajo kot častno dolžnost vsakega vrhovnega delavca, da je član Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo, da bo mogoče z združenimi močmi zboljšati nevzdržljive razmere vrhovnih delavcev.

To gibanje nam zopet kaže, kaj vse se more doseči z združenimi močmi, in to celo tam, kjer je delavstvo že obupalo nad razmerami.

Delavci naj ne bodo tisti kalini, ki gredo na lim raznim narodnjaškim in klerikalnim frazerjem. Dosegli bodo še več, če bodo trdno združeni v mednarodni organizaciji, ki se edina bojuje za vse železničarje.

Ljubljana. Dne 8. m. m. se je vršil v areni Narodnega doma v Ljubljani javen železničarski shod, ki je bil zelo dobro obiskan. Poročal je sodr. Kopač o delegacijskem zboru, ki se je vršil na Dunaju od 20. do 25. maja t. l.

Poslušalci so z vidnim zanimanjem sledili poročilu ter ga z burnim odobravanjem vzeli na znanje.

Rudolfovo. Dne 11. m. m. se je vršil v Rudolfovem dobro obiskan železničarski shod, na katerem je sodr. Kopač poročal o delegacijskem zboru naše organizacije.

Na tem shodu se je obenem izvolilo novo vodstvo vplačevalnice. Izvoljeni so sodrugi: Ivan Drenovec, strojevodja, predsednik; Alojzij Kronegger, podpredsednik; Merhar Feliks, II. strojevodja, blagajnik; Šuster Martin, zapisnikar; Osterman Alojzij, preglednik računov.

Naznanila shodov.

Vršijo se sledeči shodi:

V Trstu II, v soboto dne 4. julija t. l. ob 8. uri zvečer splošen shod vlakospremnega osebja v gostilni »International«, ulica Gian Rinaldo Carli 10.

Dnevni red: Poročilo članov centralne personalne komisije o zadnji seji in poročilo o zadnji konferenci zaviračev.

2. Volitev zaupnikov vlakospremjevalcev.

3. Raznoterosti.

V Trstu I in III, v sredo, dne 8. julija t. l. ob 8. in pol uri zvečer javen shod južnih

železničarjev v veliki dvorani v Delavskem domu, ulica Madonnina 15.

Dnevni red: Stavbinska zadruga na južni železnici.

Poročevalca: Sodr. Viljem Scheibein iz Ino-mosta in soodr. Kopač.

V Nabrežini, v četrtek, dne 9. julija t. l. ob 8. uri zvečer železničarski shod z istim dnevnim redom in istima poročevalcema, kakor dan poprej v Trstu.

Gospodarski pregled.

Davčna moč naše države za leto 1913. Po uradnem izkazu so znašali za leto 1913 nekateri davki sledeče svote. I. izredni davki. Med temi davki so prinesli največ pridobinski davki raznih podjetij in sicer čez 115 milijonov kron. Potem sledijo hišno-najemniški davki s svoto 107 milijonov kron. Osebnodohodniški davki so dali 106 milijonov kron. Dalje sledi zemljiščni davek s svoto 54 milijonov kron itd. Skupna svota direktnih davkov je znašala v letu 1913. 466,867.434 K. Med indirektnimi davki stoje na prvem mestu razne užitnine in pristojbine. Užitnina na sladkor n. pr. je dala 164,231.230 K davka, užitnina na žganje je dala skoro sto milijonov kron, užitnina na pivo 84 milijonov kron itd. Pristojbine so dale 159 milijonov kron davka, koleki 68 milijonov kron, tobak 335 milijonov kron itd. Tretja skupina davkov so carine, ki so znašale l. 1913 245,718.914 kron. Skupna svota davščin, užitnin, pristojbin itd. za leto 1913. znaša čez 1827 milijonov kron.

Pregled užitninskih davkov za leto 1913. kaže sledeče postojanke: Užitnina na žganje je znašala celih 99 milijonov kron, užitnina na pivo 84 milijonov kron, užitnina na vino 12 milijonov kron. Užitnina na sladkor je največja in je prinesla državi 164 milijonov kron. Mesna užitnina znaša komaj 19 milijonov kron in davek na petrolej 25 milijonov kron. Iz teh števil se dá napraviti precej jasna slika ljudskega življenja, ki kaže, da gre samo na užitnini na žganje, pivo in vino iz ljudskih žepov skoro 200 milijonov kron vsako leto. Užitnina na meso n. pr. je komaj deseti del te ogromne svote, ki jo plačajo največ revnejši ljudski sloji, delavci, težaki in siromašnejše ljudstvo po deželi. Če za nič drugega ni beliča pri hiši, za žganje se žalibog še vedno dobí kaka petica!

VSEBINA ŠT. 12 Z DNE 15. JUNIJA 1914.

Članki: Kapitalizem kot revolucionar. Obzor. Boj proti draginji. Občni zbor naše organizacije. (Dalje.) Veselijo se, da smejo dovoliti.

Listek: Vest.

Dopisi: Trst, južna železnica. Grobelno pri Celju. Lep posel. Iz Jesenic. Zvezarjem v album.

Domače vesti: Potrebščine državnih železnic. Nameravana poslabšanja turnusov pri južni železnici. Avstrijski proračun za 1914/1915. Na ljubljanskem južnem kolodvoru. V Avstriji imamo res preveč denarja. O vojni.

Inozemstvo: Velika nesreča na morju. Socialno demokratični poslanci v nemškem državnem zboru. Razdelitev balkanskih dolgov. O združenem stremljenju francoskih železničarjev.

Raznoterosti: Rekord v železniški hitrosti.

Iz organizacije: Posmrtno odpravninski sklad. Izprememba naslova.

Gospodarski pregled: Občni zbor južne železnice.

Poročila o shodih: Nabrežina.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisnike prosimo, da v svojih dopisih, poročilih za list itd. pišejo samo eno stran papirja, da se s tem prihrani nepotrebno prepisovanje. Piše naj se s črnilom, ker se ne more zahtevati ne od urednika ne od stavca, da si kviri očí.

Radi pomanjkanja prostora je moralo zaostati mnogo gradiva, ki ga priobčimo v prihodnji številki. Dopisnike prosimo popljenja.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Učiteljska tiskarna* v Ljubljani.

Zahvala.

Podpisani se srčno zahvaljuje vsem sodrugom, ki so se vdeležili pogreba njegove pokojne soproge, kakor tudi za podarjen lep venec.

V Trstu, dne 9. junija 1914.

Ignacij Gec, nadšprevodnik.

Zahvala.

Zahvaljujem se vsem sodrugom, ki so mojega pokojnega moža Ivana spremili k zadnjemu počitku.

Vdova Zupan.

Adalbert Kassig

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, znore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Naročajte in podpirajte delavsko časopisje!

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20

(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—,
" " ženske " 12.—, 15.—, 18.—,
" " dečke 36/39 K 10.—, 12.—,
" " otroke št. 22 25 26-28 29 31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—

Garantirana kakovost
Cenejše vrste od K 1.50 naprej.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

— Tovarna na Glincah pri Ljubljani. —

Priporoča se slavnemu občinstvu za

**portalna,
stavbena,
pohištvena
mizarska dela.**

Prevzema kompletne oprave za

**hotele,
kavarne, vile,
gostilne,
privatna stanovanja.**

Izdeluje se v lastni najmodernejši opremljeni tovarni na Glincah in se jamči za solidno delo.
Proračune se določijo na zahtevo brezplačno in v najkrajšem času.

Deležni kapital K 80.000.

Rezervni skladi K 15.000.

Splošno kreditno društvo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

— v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3. —

Eskomptuje: menice, devize, fakture. — Oskrbuje inkasso za svoje člane. — Daje predvzame na vrednostne papirje in blago v javnih skladiščih. —
::: Osebni kredit. :::

Denarne vloge sprejema v tekočem računu ali na vložne knjižice. Vloženi denar obrestuje po

5%

od dne vloge do dne dviga. — Rentni davek plača iz svojega.

Obratuje le s svojimi člani. Član postane, kdor vzame enopravilni delež v znesku K 20. Glavni deleži po K 200. Zaveza enkratna, omejena. Članov 700.

Živahna zveza z Ameriko; v vseh krajih Združenih držav ima svoje zastopnike — zato oskrbi lahko vse potrebne informacije iz teh krajev.

Za varčevanje ima

lične domače hranilnike.